
Broj: X-KRŽ-05/24-3
Donesena dana: 28. 04. 2010. godine
Objavljena dana: 05.05.2010. godine

Vijeće Apelacionog odjeljenja u sastavu:

sudija Azra Miletić, predsjednica vijeća
sudija, Tihomir Lukes, član
sudija Carol Peralta, član

TUŽILAŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE

protiv

MILOŠA STUPARA

DRUGOSTEPENA PRESUDA

Tužilac Tužilaštva Bosne i Hercegovine:

Ibro Bulić

Branilac optuženog, advokat:

Ozrenka Jakšić

SADRŽAJ

1. UVOD, IZREKA	1
2. OBRAZLOŽENJE	2
3. TOK POSTUPKA	2
4. ZABRANA <i>REFORMATIO IN PEIUS</i>	4
5. PRETRES PRED VIJEĆEM APELACIONOG ODJELJENJA.....	4
6. OPĆA PITANJA	8
7. TERET DOKAZIVANJA	8
8. KOMANDNA ODGOVORNOST	9
9. <i>DE IURE</i>	10
10. <i>DE FACTO</i>	11
11. EFEKTIVNA KONTROLA	11
12. ČINJENIČNO STANJE - OCJENA IZVEDENIH DOKAZA	12
13. <u><i>DE IURE</i></u>	13
14. <u><i>DE FACTO</i></u> I EFEKTIVNA KONTROLA	17
15. Troškovi krivičnog postupka	24

Broj: X-KRŽ-05/24-3
Sarajevo, 28.04. 2010. godine

U IME BOSNE I HERCEGOVINE !

Sud Bosne i Hercegovine, Odjel I za ratne zločine, u vijeću Apelacionog odjeljenja sastavljenom od sudije Azre Miletić, kao predsjednice vijeća, te sudija Tihomira Lukeša i Carol-a Peralta-e, kao članova vijeća, uz učešće pravne savjetnice Sanide Vahide Ramić, u svojstvu zapisničara, u krivičnom predmetu protiv optuženog Miloša Stupara, zbog krivičnog djela Genocid iz člana 171. tačka a) Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (KZ BiH) u vezi sa članom 180. stav (2) KZ BiH, odlučujući po optužnici broj KT-RZ-10/05 od 12.12.2005. godine, potvrđenoj dana 19.12.2005. godine, izmjenjenoj na glavnom pretresu dana 24.06.2008. godine, te izmjenjenoj dana 04.03.2010. godine, nakon glavnog i javnog pretresa održanog dana 28.04 2010. godine, u prisustvu tužioca Tužilaštva Bosne i Hercegovine, Ibre Bulića, optuženog Miloša Stupara i njegovog branioca, advokata Ozrenke Jakšić, donio je, a dana 05.05.2010. godine, javno objavio slijedeću:

PRESUDU

Optuženi Miloš Stupar, zv. „Mišo“, sin Slavojke rođ. Ninić, rođen 07.12.1963. godine u Tišći, Šekovići, gdje je i nastanjen, po narodnosti Srbin, državljanin BiH, policajac, oženjen, otac četvoro djece, vojsku služio 1982. godine u Nišu, srednjeg imovnog stanja, neosuđivan, vodi se krivični postupak zbog krivičnog djela lake tjelesne povrede, nalazi se na slobodi, izrečene mjere zabrane Rješenjem Suda BiH broj X-KRŽ-05/24-3 od 27.01.2010. godine,

na osnovu odredbe člana 284. tačka c) Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine (ZKP BiH)

OSLOBAĐA SE OD OPTUŽBE

da je

vršeci dužnost komandanta II Odreda specijalne policije Šekovići, čiji pripadnici su, zajedno sa Vojskom Republike Srpske i Ministarstvom unutrašnjih poslova Republike Srpske, preduzimali širok i sistematičan napad na pripadnike bošnjačkog naroda Zaštićene zone UN Srebrenica u periodu od 10.07.1995. godine do 19.07.1995. godine, sa zajedničkim planom da djelimično istrijebe skupinu bošnjačkog naroda, tako da žene i djecu protjeraju iz Zaštićene zone, a organizovano i sistematski zarobe, po prijekom postupku strijeljanjem pogube muškarce Bošnjake, znajući za taj plan, a zatim znajući da su pripadnici II Odreda specijalne policije Šekovići, dana 13.07.1995. godine sproveli zarobljene Bošnjake muškarce u skladište Zemljoradničke zadruge Kravica, koje su zajedno sa drugim zarobljenim Bošnjacima muškarcima doveženim autobusom u skladište, a kojih je sveukupno

bilo više od jedne hiljade, zatvorili u skladište Zadruga, pa nakon što je saznao da je ubijanje zarobljenih započelo u ranim večernjim satima, jer je bio prisutan na mjestu i u vrijeme opisanih radnji i postupaka od strane njemu podređenih policajaca, među kojima su bili i Trifunović Milenko, Džinić Brano, Radovanović Aleksandar, Jakovljević Slobodan, Medan Branislav i Mitrović Petar, prije nego što su te radnje i postupke preduzeli, nije preduzeo nužne i razumne mjere da ih spriječi u tome i prisili na poslušnost prema njemu kao komandantu, niti je nakon tih događaja, u kojima je većina zarobljenih ubijena, preduzeo bilo koju mjeru koja bi imala za svrhu kažnjavanje podređenih policajaca koji su počinili krivično djelo,

dakle, kao nadređena osoba, znajući da se njemu podređene osobe spremaju da učine krivično djelo, propustio da preduzme nužne i razumne mjere da ih u tome spriječi, te nakon izvršenja istih, nije preduzeo potrebne mjere za njihovo kažnjavanje,

čime bi počinio krivično djelo – Genocid iz člana 171. tačka a) u vezi sa članom 180. stav (2) KZ BiH.

U skladu sa članom 189. stav (1) ZKP BiH, optuženi se oslobađa dužnosti naknade troškova krivičnog postupka i isti padaju na teret budžetskih sredstava Suda BiH.

O B R A Z L O Ž E N J E

Tok postupka

1. Odlučujući po optužnici Tužilaštva BiH broj: KT-RZ-10/05 od 12.12.2005.godine, a koja je potvrđena dana 19.12.2005.godine, prvostepeno vijeće Suda BiH donijelo je presudu broj: X-KR-05/24 od 29.07.2008. godine kojom su optuženi Trifunović Milenko, Džinić Brano, Radovanović Aleksandar, Jakovljević Slobodan i Medan Branislav, oglašeni krivim da su na način opisan u tački 1. i 2. izreke presude počinili krivično djelo Genocid iz člana 171 tačka a) u vezi sa članom 29. i 180. KZ BiH, optuženi Stupar krivično djelo Genocid iz člana 171. tačka a) u vezi sa članom 180. stav 2. KZ BiH, a istom presudom, Matić Milovan, Maksimović Velibor i Živanović Dragiša oslobođeni su od optužbi da su počinili krivično djelo Genocid iz člana 171. KZ BiH, u vezi sa članom 29. i 180. stav 1. KZ BiH. Na osnovu odredbe člana 285. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine (ZKP BiH), uz primjenu člana 39., 42. i 48. KZ BiH, sud je optužene osudio na kazne dugotrajnog zatvora i to, optuženog Stupar Miloša na 40 godina, optuženog Trifunović Milenka na 42 godine, optuženog Džinić Branu na 42 godine, optuženog Radovanović Aleksandra na 42 godine, optuženog Jakovljević Slobodana na 40 godina i optuženog Medan Branislava na 40 godina.

2. Odlučujući po žalbama, Apelaciono vijeće je uvažilo žalbu branilaca optuženog Stupar Miloša, pa je presuda Suda Bosne i Hercegovine broj X-KR-05/24 od 29.07.2008. godine, u odnosu na ovog optuženog **ukinuta** i u tom dijelu je određeno održavanje pretresa pred vijećem Apelacionog odjeljenja Odjela I Suda Bosne i Hercegovine.¹
3. Izmijenjenom optužnicom Tužilaštva BiH broj KT-RZ-05/10 od 04.03.2010. godine optuženom Milošu Stuparu je stavljeno na teret krivično djelo Genocid iz člana 171. tačka a) KZ BiH u vezi sa članom 180. stav (2) KZ BiH. Optuženom se stavlja na teret da je vršeći dužnost komandanta II Odreda specijalne policije Šekovići, dakle kao nadređena osoba, znajući da se njemu podređene osobe spremaju **da učine krivično djelo, propustio da preduzme nužne i razumne mjere da ih u tome spriječi, te nakon izvršenja istih, nije preduzeo potrebne mjere za njihovo kažnjavanje.**

---

¹ Presudom broj X-KRŽ-05/24 od 09.09.2009. godine, odbijena je, kao neosnovana, žalba tužioca Tužilaštva Bosne i Hercegovine i presuda Suda Bosne i Hercegovine broj X-KR-05/24 od 29.07.2008. godine, u odnosu na optuženog Matić Milovana, je potvrđena. **Istom presudom, djelomično su uvažene žalbe** branilaca optuženih Trifunović Milenka, Džinić Brane, Radovanović Aleksandra, Jakovljević Slobodana, Medan Branislava i optuženog Medan Branislava lično, te je presuda Suda Bosne i Hercegovine broj X-KR-05/24 od 29.07.2008. u odnosu na navedene optužene, **preinačena, te su optuženi Trifunović Milenko zvani „Čop“, Džinić Brano zvani „Čupo“, Radovanović Aleksandar zvani „Aca“, Jakovljević Slobodan zvani „Boban“, Medan Branislav zvani „Bane“** oglaseni krivima za radnje pobliže opisane u izreci presude (ubijanjem pripadnika skupine Bošnjaka, pomogli da se ista djelimično istrijebi kao nacionalna, etnička i vjerska skupina) **čime su počinili krivično djelo- Genocid iz člana 171. tačka a) Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine, u vezi sa članom 31. istog Zakona,** pa ih je sud, na osnovu navedenih zakonskih propisa, člana 39., 42., 48. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine i odredbe člana 285. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine, osudio na kazne dugotrajnog zatvora i to:

- optuženog TRIFUNOVIĆ MILENKA na kaznu dugotrajnog zatvora u trajanju od 33 (trideset tri) godine;
- optuženog RADOVANOVIĆ ALEKSANDRA na kaznu dugotrajnog zatvora u trajanju od 32 (trideset dvije) godine.
- optuženog DŽINIĆ BRANU na kaznu dugotrajnog zatvora u trajanju od 32 (trideset dvije) godine
- optuženog JAKOVLJEVIĆ SLOBODANA na kaznu dugotrajnog zatvora u trajanju od 28 (dvadeset odam) godina;
- optuženog MEDAN BRANISLAVA na kaznu dogotrajnog zatvora u trajanju od 28 (dvadeset osam) godina.

Optuženima je u skladu sa članom 56. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine u izrečenu kaznu uračunato i vrijeme koje su proveli u pritvoru po rješenjima ovog Suda, pa do upućivanja na izdržavanje kazne. U odluci o imovinskoopravnom zahtjevu i troškovima krivičnog postupka prvostepena presuda u pogledu ovih optuženih ostala je neizmjenjena.

ZABRANA REFORMATIO IN PEIUS

4. Prvostepenom presudom optuženi Miloš Stupar je **oglašen krivim zbog nepreduzimanja potrebnih i razumnih mjera da kazni** počiniocima krivičnog djela opisanog u optužnici. Međutim, izmijenjenom optužnicom od 04.03.2010. godine Tužilaštvo BiH optuženog tereti po principima komandne odgovornosti da je **propustio da spriječi izvršenje krivičnog djela, te da je propustio da kazni počiniocima istog**. Ponovljeni postupak se vodi nakon što je Apelaciono vijeće uvažilo žalbu branilaca optuženog Stupara, u tom dijelu ukinulo prvostepenu presudu i odredilo održavanje pretresa.
5. Sud nalazi potrebnim ukazati na izričitu zabranu *reformatio in peius* sadržanu u odredbi člana 307. Zakona o krivičnom postupku BiH: „ako je podnesena žalba samo u korist optuženog, presuda se ne smije izmijeniti na njegovu štetu“. Zabrana *reformatio in peius* je pravno pravilo po kojem pravni lijek koji je izjavljen u korist optuženog ne može prouzročiti za njega nepovoljniju odluku suda nego da ga uopšte nije izjavio. Iz citirane zakonske odredbe proizilazi da će takav slučaj postojati samo onda kada se tužilac nije uopšte žalio ili se nije žalio u određenom pravcu, a što je, u konkretnom, slučaj.
6. Ovo pravilo važi kako prilikom odlučivanja po žalbi na sjednici vijeća, tako na pretresu koji se održava nakon ukidanja presude. Stoga Apelaciono vijeće ne bi ni bilo u obavezi razmatrati dokaze koji bi se eventualno odnosili na obavezu optuženog da spriječi izvršenja krivičnog djela od strane pripadnika II Odreda.

PRETRES PRED VIJEĆEM APELACIONOG ODJELJENJA

7. U skladu sa članom 317. ZKP BiH održan je pretres pred vijećem Apelacionog odjeljenja, te su tokom dokaznog postupka ponovno izvedeni dokazi koji su izvedeni u prvostepenom postupku i to preslušavanjem audio-video snimaka iskaza svjedoka: Sokić Snežana, Erkić Dražena, Vukajlović Milovana, Borovčanin Milenka, Kovač Tomislava, Vlačić Momčila, Matić Gorana, Josipović Miodraga, Lukić Zora, Tomić Zorana, Trifunović Milomira, Aleksić Marka, Pepić Milenka, Sekula Nedeljka, Zoljić Danila, Milaković Nikole, Vuković Đorđa, Stjepanović Slobodana, Stupar Dragomira, Trifunović Mirka, Nikolić Jovana, Mekić Duška, Milošević Živojina, te zaštićenog svjedoka S4.
8. Apelaciono vijeće je prihvatilo prijedlog odbrane da se izvede novi dokaz, odnosno da se neposredno sasluša svjedok Stuparević Radoslav, koji prijedlog je i u toku ranijeg postupka stavljala odbrana optuženog Stupara. Međutim, neposredno prije saslušanja ovog svjedoka, tužilac je ukazao sudu na činjenicu da ovaj svjedok ima status osumnjičenog u drugom predmetu, te da u skladu sa odredbom člana 89. ZKP BiH ovaj svjedok ne smije polagati

zakletvu niti davati izjavu.² Nakon saznanja da ovaj svjedok ima status osumnjičenog, odbrana optuženog Stupara je odustala od saslušanja ovog svjedoka.

9. Apelaciono vijeće je također izvršilo uvid i u materijalne dokaze koji su izvedeni tokom prvostepenog postupka, sa posebnim osvrtom na:

10. MUP RS Sarajevo, Rješenje od 24.02.1994. godine, broj 09-6539 o imenovanju na poslove komandanta Odreda policije Šekovići, specijalna brigada policije, dokaz br. 96; MUP RS Bijeljina, Rješenje od 10.03.1993. godine, broj 09-4231 o imenovanju na poslove i zadatke zamjenika komandira čete u odredu milicije Romanijsko-Birčanski CBS Sarajevo, dokaz br. 95; MUP RS, Rješenje od 23.08.1995. godine, Broj 08/1-120-3474 o imenovanju Stupar Miloša za načelnika u Upravi za borbu protiv terorizma dokaz br. 94; Drugi odred Specijalne policije Šekovići, Depeša br. 01/1-1-4/2-62 od 18.07.1995. godine, dokaz br. 101; Drugi odred Specijalne policije Šekovići, Saglasnost za Kandić Milutina o razduženju, br. 01/1-8-372/94 od 16.11.1994. godine, dokaz br. 100; Drugi odred Specijalne policije Šekovići, Obavijest o razduženju Jurošević Slaviše, br. 01/1-8-305/94 od 08.09.1994. godine, dokaz br. 99; Radna knjižica za Stupar Miloša, dokaz br. 98; MUP RS, rješenje od 03.03.1997. godine kojim se Stupar Miloš raspoređuje na poslove i zadatke operativni radnik za kontraobavještajni rad u operativnom centru Bijeljina u sektoru za obavještajne i kontraobavještajne poslove, dokaz br. 97; Personalni upitnik za utvrđivanje čina ovlaštenog službenog lica (za Stupar Miloša), dokaz br. 93; MUP RS, Drugi odred Specijalne policije Šekovići broj 01/1-1-4/2-229/95 od 05.07.1995. godine – Izvještaj o radu Drugog odreda specijalne policije Šekovići za II tromjesečje 1995. godine dokaz br. O-259; MUP RS, Drugi odred Specijalne policije Šekovići broj 01/1-1-4.2-287/95 od 14.08.1995. godine, Zahtjev za prelazak v/o Protić Nenada u Drugi odred Specijalne policije Šekovići, dokaz br. 262; Drugi odred Specijalne policije Šekovići, Depeša broj 01/1-14/2-293 od 16.08.1995. godine, dokaz br. O-263; MUP RS, Drugi odred Specijalne policije Šekovići broj 01/1-1-4/2-230/95 od 05.07.1995. godine, Polugodišnji izvještaj o radu Drugog odreda policije za I polugodište 1995. godine, dokaz br. 183; 17.11.1995. godine Orden Karadorđeve zvezde RS III reda, odlikovan od strane predsjednika RS, dr Radovana Karadžića, dokaz br. 109; Naredba br. 64/95 od 10.07.1995. godine (dokaz O-I-01), Akt štaba Vrhovne komande oružanih snaga Sarajevo, strogo pov. Br. 02/227-1 od 10.02.1993. (dokaz O-I-36), Obavještenje o rezultatima pregovora o demilitarizaciji Srebrenice, broj 02/520-2 od 20.4.1993. godine, (dokaz O-I-39), Generalštab Armije BiH, strogo pov. br. 1/1-941 od 30.7.1996. godine, (dokaz O-I-42), Komanda

---

² Član 89. ZKP BiH, **Osobe koje ne polažu zakletvu, odnosno ne daju izjavu:** „*Ne smiju se zaklinjati, odnosno davati izjavu osobe koje nisu punoljetne u trenutku saslušanja, za koje je dokazano ili za koje postoji osnovana sumnja da su učinile ili učestvovala u krivičnom djelu zbog koga se saslušavaju ili koje zbog duševnog stanja ne mogu da shvate značaj zakletve, odnosno izjave.*“

Drinskog korpusa strogo pov. Broj 03/2-205 od 5.7.1995 - Redovan borbeni izvještaj (O-I-21), Vrhovna komanda oružanih snaga RS dt. Br 2/2-11 od 8.3.1993, (dokaz O-I-31), Akt-saglasnost Komadanta Drugog odreda specijalne policije Šekovići Miloša Stupara broj: 01/1-8-372/94 od 15.11.1994.godine (O-100).

11. Optužba je ukazala na dokaz broj O-258 Izvještaj Ljubiše Borovčanina (O-258), dok je odbrana istakla dokaze novinski članak Ljubiše Milutinovića: Sjećanje na heroja Radu Ćuturića iz Stupara (O-I-13a); Kopija novina „Drinski“ broj 23 (O-I-13b)
12. Na pretresu pred vijećem Apelacionog odjeljenja, optužba je predložila da se izvedu novi dokazi i to: saslušanje svjedoka Doder Jefte, koji je trebao svjedočiti na okolnost prisustva optuženog Miloša Stupara u Potočarima 12. jula 1995. godine i uvođenje u dokaze transkripta svjedočenja Graham-a Alister-a, istražitelja MKSJ-a, koji je uzimao izjave od Ljubomira Borovčanina.
13. Nakon što je razmotrilo prijedlog optužbe, Apelaciono vijeće je isti odbilo iz sljedećih razloga. Odredbom člana 295. stav 4. ZKP BiH dopušteno je u žalbi iznositi nove činjenice i nove dokaze koji pored dužne pažnje i opreza nisu mogli biti predstavljeni na glavnom pretresu. Pri tom, zakon strogom formulacijom traži da podnosilac žalbe navede razloge zašto ih ranije nije iznio.³ Sud je također dužan da ispita da li nove činjenice i/ili dokazi važni i od uticaja na donošenje pravilne odluke. Jednak princip se primjenjuje i tokom pretresa pred vijećem Apelacionog odjeljenja nakon ukidanja prvostepene presude. Imajući u vidu navedeno, prema ocjeni Apelacionog vijeća tužilac je propustio da iznese valjane razloge zbog kojih nije bio u mogućnosti saslušati svjedoka Doder Jeftu u prvostepenom postupku. Činjenica da je tužilac nakon okončanja prvostepenog postupka saznao za postojanje ovog svjedoka sama po sebi ne može opravdati izvođenje dodatnih, novih dokaza, pogotovo imajući u vidu da bi ovaj svjedok svoj iskaz dao na okolnost koja je već razriješena tokom prvostepenog postupka (prisustvo optuženog u Potočarima 12.7.1995. godine) i na koju okolnost je prvostepeno vijeće saslušalo, a ovo Vijeće preslušalo, iskaze većeg broja svjedoka optužbe.
14. Apelaciono vijeće je također odbilo prijedlog da se uvrsti u dokazni materijal transkript svjedočenja Graham-a Alister-a i Ljubomira Borovčanina. Naime, prema ocjeni Apelacionog vijeća prvostepeno vijeće je pogriješilo kada je

---

³ Vidi član 295. ZKP BiH, Sadržaj žalbe i otklanjanje nedostataka žalbe: „U žalbi se mogu iznositi nove činjenice i novi dokazi koji i pored dužne pažnje i opreza nisu mogli biti predstavljeni na glavnom pretresu. Žalitelj je dužan navesti razloge zašto ih ranije nije iznio. Pozivajući se na nove činjenice, žalitelj je dužan navesti dokaze kojima bi se te nove činjenice imale dokazati, a pozivajući se na nove dokaze – dužan je navesti činjenice koje pomoću tih dokaza želi dokazati.“

prihvatilo izjave osumnjičenog Ljubomira Borovčanina kao dokaz. Odredbom člana 5. Zakona o ustupanju predmeta od strane Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju Tužilaštvu Bosne i Hercegovine i korištenju dokaza pribavljenih od Međunarodnog suda za bivšu Jugoslaviju u postupcima pred sudovima u Bosni i Hercegovini (Zakon o ustupanju), predviđena je mogućnost korištenja iskaza koje je MKSJ-u dao svjedok, kao i korištenje vanpretresnog iskaza sačinjenog u skladu sa pravilom 71. Pravilnika o postupku i dokazima MKSJ (Pravilnik).⁴

15. Pravilnik MKSJ jasno pravi razliku između saslušanja svjedoka (Pravilo 90. „Svjedočenje svjedoka“), te ispitivanja osumnjičenog (Pravilo 42., „Prava osumnjičenog za vrijeme istrage) kojom prilikom je jasno naznačeno o čemu sve osumnjičeni prilikom ispitivanja od strane tužioca mora biti upozoren, te koja prava ima. Također, Pravilnik sadrži posebna pravila koja se odnose na vanpretresne iskaze (Pravilo 71).
16. Izjava koju je Ljubomir Borovčanin dao istražiteljima MKSJ data je u svojstvu osumnjičenog, a ne svjedoka, te ista ne može biti korištena u skladu sa odredbom člana 5. Zakona o ustupanju, jer ne ispunjava propisane uslove.
17. Korištenje ove izjave ne ispunjava ni uslove propisane odredbom člana 7. Zakona o ustupanju, koji član jasno upućuje na primjenu uslova iz člana 273. ZKP BiH. Obzirom da ovo Vijeće nije prihvatilo ovu izjavu, nepotrebnim i irelevantnim se pokazalo i pozivanje istražitelja koji je u fazi istrage uzimao predmetnu izjavu u predmetu protiv Ljubomira Borovčanina.
18. Ljubomir Borovčanin je, na prijedlog odbrane, unakrsno i od strane suda, saslušan pred prvostepenim vijećem u ovom predmetu dana 21.5.2007. godine u svojstvu svjedoka. Apelaciono vijeće je u toku pretresa pred Apelacionim vijećem preslušalo njegov iskaz, i cijeno ga vodeći računa o specifičnoj situaciji u kojoj se svjedok, kao optuženi po sličnoj optužbi, nalazio u vrijeme davanja iskaza. Rezultat ovog svjedočenja nije umanjen činjenicom da isti nije bio neposredno direktno ispitan od strane tužioca, koji je to obrazložio činjenicom da je svjedokov iskaz, kao osumnjičenog iz istrage koja se protiv njega vodila pred MKSJ, prvostepeno vijeće bilo prihvatilo kao direktno ispitivanje. Naime, neovisno od takve procesne situacije, tužilac je imao mogućnost dodatnog ispitivanja svjedoka u korist svojih tvrdnji, što je propustio učiniti, niti je takav prijedlog stavio pred Apelaciono vijeće.

---

⁴ Zakon o ustupanju, član 5. **Iskazi koje je MKSJ –u dao svjedok:** „(1) Zapisnik o iskazu svjedoka dati pred MKSJ, kao i zapisnik o vanpretresnom iskazu svjedoka sačinjen pred MKSJ-om u skladu s Pravilom 71. Statuta i Pravilnika o postupku i dokazima MKSJ, može se koristiti pred sudom pod uslovom da je iskaz ili vanpretresni iskaz od značaja za pitanje o kojem se raspravlja.“; Vidi Pravilo 71. Vanpretresni iskazi, Pravilnik o postupku i dokazima MKSJ;

OPĆA PITANJA

19. U daljem tekstu, sud će obrazložiti razloge za donošenje oslobađajuće presude, na način da će obrazložiti činjenice koje predstavljaju osnov za donošenje odluke kojom se optuženi oslobađa od optužbe u skladu sa odredbom člana 284. tačka c) ZKP BiH.

TERET DOKAZIVANJA

20. Teret dokazivanja bitnih obilježja krivičnog djela, te elemenata krivične odgovornosti optuženog, u ovom slučaju elemenata potrebnih za dokazivanje komandne odgovornosti, je na strani optužbe. Dokazi koje je Tužilaštvo ponudilo u cilju dokazivanja krivnje optuženog na osnovu doktrine komandne odgovornosti, kao i drugi izvedeni dokazi nisu, isključujući svaku razumnu sumnju, mogli ovo vijeće dovesti do zaključka da je optuženi Stupar počinio krivično djelo koje mu se stavlja na teret. Sud je kod takvog stanja stvari bio dužan da donese presudu kojom se optuženi oslobađa od optužbi za koje je terećen.

21. Sud je dužan donijeti oslobađajuću presudu, ne samo u slučaju kada je dokazana nevinost, već i u slučaju kada nije dokazana krivnja optuženog. Svaka sumnja u postojanje neke pravno relevantne činjenice mora se odraziti u korist optuženog. Činjenice *in peius* koje se odnose na optuženog moraju se utvrditi sa potpunom sigurnošću (isključujući svaku razumnu sumnju). Ako postoji sumnja u odnosu na te činjenice, one se ne mogu uzeti kao utvrđene, već se imaju smatrati neutvrđenim. Drugo pravilo važi za činjenice koje idu u korist optuženom, odnosno *in favorem*. Te činjenice se uzimaju za utvrđene čak i onda ako su samo vjerovatne, tj. ako se sumnja u njihovo postojanje, pa čak i onda ako je postojanje činjenica na štetu optuženog vjerovatnije.⁵ Slijedom navedenog, a u skladu sa odredbom člana 281. stav 2. ZKP BiH, obaveza je suda da savjesno ocijeni svaki dokaz pojedinačno i u vezi s ostalim dokazima i da na osnovu takve ocjene izvede zaključak da li je neka činjenica dokazana.⁶

22. Prema ocjeni Apelacionog vijeća, dokazi koji su izvedeni na glavnom pretresu, odnosno na pretresu tokom drugostepenog postupka, nisu dovoljni za zaključak da postoje sve pravno relevantne činjenice koje su navedene u

---

⁵ Komentari zakona o krivičnom/kaznenom postupku u Bosni i Hercegovini, Zajednički projekat Vijeća Evrope i Evropske komisije, str. 50

⁶ Član 281. stav (2) ZKP BiH: „Sud je dužan savjesno ocijeniti svaki dokaz pojedinačno i u vezi s ostalim dokazima i na osnovu takve ocjene izvesti zaključak je li neka činjenica dokazana.“

opisu krivičnog djela, iz kojih proizilaze zakonski elementi krivičnog djela, i na osnovu kojih treba utvrditi krivičnu odgovornost. Stoga je, u skladu sa odredbom člana 284. tačka c) ZKP BiH, vijeće donijelo presudu kojom se optuženi oslobađa od optužbe iz razloga koji slijede:

KOMANDNA ODGOVORNOST

23. Odredbom člana 180. stav (2) KZ BiH propisano je da „*činjenica da je neko od krivičnih djela iz člana 171. do 175. i člana 177. do 179. ovog zakona učinjeno od strane podređenog, ne oslobađa njemu nadređenu osobu od krivice ukoliko je ta nadređena osoba znala ili je mogla znati da se njen podređeni prema učiniti takvo djelo, odnosno da je već učinjeno takvo djelo, a nadređena osoba je propustila da preduzme nužne i razumne mjere da spriječi učinjenje krivičnog djela, odnosno da učinitelj tog djela bude kažnjen.*“
24. Suština ovog aspekta komandne odgovornosti je *neizravna komandna odgovornost*, odnosno komandna odgovornost *stricto sensu*. Ovaj oblik komandne odgovornosti postoji samo u slučajevima nečinjenja i radi se o odgovornosti nadređenih za djela njihovih podređenih.
25. Kod definisanja komandne odgovornosti neophodno je prvo odrediti njena bitna obilježja.
26. **Prvi uslov** je da je od strane neke osobe, više osoba ili određene jedinice koji imaju status podređenosti nekoj osobi, **došlo do počinjenja nekog krivičnog djela** iz člana 171. do 175. KZ BiH i člana 177. do 179. KZ BiH. Riječ je o specifičnoj primjeni načela akcesornosti, odgovornost nadređenog uslovljena je činjenicom da je podređena osoba preduzela neku od radnji navedenih u stavu 1. člana 180. KZ BiH.
27. **Drugi uslov je postojanje odnosa podređenosti/nadređenosti**, te da je nadređeni imao određene ovlasti, nadzor nad postupanjem podređenih.
28. Neophodno je također utvrditi da je **nadređena osoba znala ili je mogla znati** da se njen podređeni prema počiniti krivično djelo ili da je već počinio krivično djelo, te da nadređeni i pored znanja navedenih okolnosti propusti dužnost odgovarajućeg činjenja, odnosno propusti da preduzme prijeko potrebne i razumne mjere.
29. Doktrina komandne odgovornosti je definisana ovlastima koje komandant ima da bi kontrolisao djela svojih podređenih. Neophodno je **da komandant ima stvarnu odgovornost nad osobama koje su počinile osnovna kršenja međunarodnog humanitarnog prava**, u smislu da ima materijalnu sposobnost da kazni vršenje takvih djela. Takav autoritet može imati i *de facto*

i *de iure* karakter. Nadređeni mora imati stvarnu komandu i nadzor ili stvarnu vlast i nadzor pri čemu *stvarnu vlast* treba shvatiti tako da vlast *de iure* nije dovoljna, nego to mora biti i *de facto* vlast.

30. Također, pored ispunjenja naprijed navedenih uslova, potrebno je i dokazati da je nadređena osoba znala ili je mogla znati da je počinjeno krivično djelo. Subjektivni element komandne odgovornosti jeste tzv. *efektivno znanje*, odnosno svijest o djelu, intelektualna komponenta koju je potrebno dokazati. Znati, znači biti svjestan da su podređene osobe počinile krivično djelo. Kod drugog oblika radi se o odgovornosti za nehотиčno postupanje („*mogla znati*“), i u pitanju je nesvjesni nehat, nadređeni nije svjestan što podređeni radi, a bio je dužan toga biti svjestan. Pri određivanju naznačenih kategorija odlučno pitanje je da li je nadređena osoba raspolagala određenim informacijama na temelju kojih bi formirala svoju spoznaju o počinjenju krivičnog djela od strane podređenih osoba.⁷

DE IURE

31. *De iure* odnos nadređeni-podređeni, u smislu doktrine odgovornosti nadređenog, znači da je nadređeni imenovan, izabran ili na drugi način dodijeljen na poziciju sa ovlaštenjima, *s ciljem zapovijedanja ili predvođenja* drugih osoba, koje se time imaju pravno smatrati njegovim podređenim.⁸
32. Sam položaj sa ovlaštenjima ili hijerarhijska titula nisu dovoljni da se zaključi da je neko *de iure* nadređeni, ako takav položaj nije popraćen stvarnim moćima i ovlaštenjenjima koji uz takav položaj normalno idu.⁹ Činjenica da je neko imao ovlasti *de iure*, sama po sebi, ne mora biti dovoljna da bi mu se pripisala komandna odgovornost ako se to ne ogleda u efektivnoj kontroli.¹⁰
33. Komandant koji ima tu titulu, ali nema ovlaštenja koja idu uz tu ulogu, ne može se smatrati *de iure* komandantom u smislu pripisivanja odgovornosti nadređenog.

---

⁷ Vidi: Komentari krivičnih/kaznenih zakona u Bosni i Hercegovini, knjiga I, Zajednički projekat Vijeća Evrope i Evropske komisije, str. 597

⁸ Guenael Mettraux, „*Pravo komandne odgovornosti*“, Fond otvoreno društvo Bosne i Hercegovine, Fond za humanitarno pravo Srbija, Sarajevo 2010. godine (u daljem tekstu: G. Mettraux, *Pravo komandne odgovornosti*), str. 139

⁹ Vidi presudu po žalbi u predmetu *Čelebići*, stav 197. Vidi i presudu u predmetu *Rašević i Todović*, na 171-172i tu navedene reference;

¹⁰ Vidi: IT-96-21-A, Tužilac protiv Zejnila Delalića i dr. (u daljem tekstu: predmet *Čelebići*), Drugostepena presuda od 20.02.2001. godine (u daljem tekstu: drugostepena presuda) par. 197; vidi također: Galić, Prvostepena presuda, 05.12.2003. para. 173.

DE FACTO

34. *De facto* komandni odnos može se definisati kao odnos u kojem jedna strana – nadređeni – stiče nad jednom ili više osoba dovoljno ovlaštenja da ih spriječi u izvršenju zločina ili kazni ako su ga izvršili. Porijeklo ili osnov takvog *de facto* ovlaštenja mogu biti različiti, ali moraju biti takvi da postoji očekivanje povinovnja narednjima nadređenog i paralelno očekivanje da će se oni koji su pod njegovim ovlaštenjima podrediti tim ovlaštenjima.¹¹
35. Apelaciono vijeće smatra da je mogućnost vršenja efektivne kontrole nužan element da bi se konstatovalo da se nadređeni može smatrati odgovornim po principu odgovornosti nadređenog, na osnovu njegovog *de facto* nadređenog položaja. Uz napomenu da stepen kontrole nadređenog može imati karakter nadređenog i *de iure* i *de facto*, da bi se nadređeni smatrao odgovornim „*de facto*“ za postupke njegovih podređenih, nužno je utvrditi da je on imao izvjestan stepen kontrole nad svojim podređenim ili drugu sličnu ovlast da ih kontroliše. Doktrina komandne odgovornosti je u konačnici zasnovana na moći nadređenog da kontroliše postupke svojih podređenih. Nadređenom se nameće dužnost da tu svoju moć koristi kako bi spriječio i kaznio svaki zločin koji čine njegovi podređeni, a ako to ne učini na revan način, sankcioniše se nametanjem pojedinačne krivične odgovornosti u skladu sa ovom doktrinom. Iz toga slijedi da postoji prag nakon kojeg osobe više nemaju neophodnu moć kontrole nad onima koji su u stvari počinili krivična djela, te se, prema tome, ne mogu smatrati u pravom smislu njihovim nadređenima. Za primjenu principa odgovornosti nadređenog od ključne je važnosti da nadređena osoba ima efektivnu kontrolu nad osobama koje su počinile kršenja međunarodnog humanitarnog prava koja leže u osnovi, da je u konkretnom smislu imala stvarnu mogućnost da spriječi i kazni izvršenje tih prekršaja.¹²

EFEKTIVNA KONTROLA

36. Kao što je navedeno, da bi se princip odgovornosti nadređenog mogao primijeniti, potrebno je da optuženi vrši efektivnu kontrolu nad onima koji su navodno izvršili osnovni zločin, odnosno da je imao materijalnu mogućnost da spriječi djela ili kazni glavne izvršioce. Efektivna kontrola se može definisati kao moć i mogućnost da se preduzmu efektivne mjere da se spriječi počinjenje zločina i kazne zločini koje su drugi, vama podređeni, izvršili ili se spremaju da ih izvrše.¹³

---

¹¹ G. Mettraux, *Pravo komandne odgovornosti*, str. 142

¹² Ibid i Predmet Čelebići, Prvostepena presuda od 16.11.1998. (u daljem tekstu: prvostepena presuda) par. 377-378

¹³ Vidi: Predmet Čelebići, prvostepena presuda, par. 354

37. Ključni faktor koji se mora utvrditi kako bi se ustanovilo postojanje odnosa nadređeni-podređeni jeste taj da je nadređeni imao „efektivnu kontrolu“ nad dotičnom osobom ili osobama, odnosno nad onim osobama koje su počinile krivična djela. „Znatan uticaj“ na podređene koji ne doseže prag „efektivne kontrole“ ne predstavlja osnov da bi se pripisala krivična odgovornost na osnovu običajnog prava. Komandant kome su povjerena *de iure* ovlaštenja, a koji u stvarnosti nema efektivnu kontrolu nad svojim podređenima, neće snositi krivičnu odgovornost na osnovu doktrine komandne odgovornosti, dok *de facto* komandant koji nije formalno postavljen, odnosno koji nema viši čin ili titulu, ali koji ostvaruje efektivnu kontrolu nad počiniocima krivičnih djela može snositi krivičnu odgovornost na osnovu doktrine komandne odgovornosti.¹⁴

ČINJENIČNO STANJE - OCJENA IZVEDENIH DOKAZA

38. Da bi se optuženi Stupar Miloš smatrao krivično odgovornim u skladu sa teorijom komandne odgovornosti, on je morao djelovati unutar hijerarhijske strukture u kojoj je imao položaj nadređenog izvršiocima krivičnog djela, *de iure* ili *de facto*, i, po svom položaju u navedenoj hijerarhiji morao je imati ovlasti da kazni podređene za njihove krivične radnje.

39. U pogledu prvog elementa koji je propisan odredbom člana 180. stav 2. KZ BiH, a koji se odnosi na činjenicu *da je neko od krivičnih djela iz člana 171. do 175. i člana 177. do 179. ovog zakona učinjeno od strane podređenog*, Apelaciono vijeće konstatuje da su lica koja su navodno podređena optuženom Stuparu¹⁵, kako to opisuje optužnica, pravosnažno osuđena za krivično djelo Genocid iz člana 171. u vezi sa članom 31.(pomaganje) KZ BiH. Nesporno je da se desio zločin u Zemljoradničkoj zadruzi Kravica, kako je to i utvrđeno u pravosnažnoj presudi ovog Suda broj X-KRŽ-05/24 od 09.09.2009. godine.

40. Međutim, prema ocjeni Apelacionog vijeća nije dokazano, isključujući svaku razumnu sumnju, da je optuženi Miloš Stupar bio nadređeni starješina (*de iure* i/ili *de facto*) petorici osuđenih, niti da je imao efektivnu kontrolu nad II Odredom Specijalne policije Šekovići u vrijeme izvršenja krivičnog djela.

41. Apelaciono vijeće je sa dužnom pažnjom cijenilo dokaze koji su izvedeni na pretresu nakon ukidanja prvostepene presude, ali, uz saglasnost stranaka, i sve ostale dokaze koji su izvedeni tokom prvostepenog postupka, a tiču se

¹⁴ Predmet IT-02-60-T, Tužilac protiv Vidoja Blagojevića i dr., Prvostepena presuda od 17.01.2005. godine (u daljem tekstu: Predmet Blagojević, prvostepena presuda), par. 791

¹⁵ U odnosu na osuđene Trifunović Milenko, Radovanović Aleksandar, Jakovljević Slobodan, Džinić Brane, Medan Branislav vidi drugostepenu presudu u predmetu X-KRŽ-05/24; u odnosu na osuđenog Mitrović Petra vidi drugostepenu presudu u predmetu broj X-KRŽ-05/24-1;

optuženog Miloša Stupara. Prema ocjeni Apelacionog vijeća izvedeni dokazi ne upućuju na zaključak da je optuženi Stupar *de iure* i/ili *de facto* bio komandant II Odreda specijalne policije Šekovići 12. i 13. jula 1995. godine. Također, vijeće ne nalazi utvrđenim ni da je optuženi imao efektivnu kontrolu nad pripadnicima tog Odreda u ovom periodu.

42. Analizom svih izvedenih dokaza, evidentno je da postoje određene kontradiktornosti i suprotnosti. Međutim izvedene dokaze pored pojedinačne ocjene, neophodno je cijiniti i u međusobnoj povezanosti. Prilikom ocjene pojedinačnog dokaza, neophodno je cijiniti dokaz u cjelini, ne izdvajajući van konteksta cjelokupnog sadržaja dijelove koji na prvi pogled izgledaju najrelevantnijim.
43. Prema ocjeni Apelacionog vijeća, uočene kontradiktornosti su zanemarljivog karaktera, te su pretežno rezultat protoka vremena, različitih individualnih percepcija, kao i opštih i nepreciznih pitanja na koja su svjedoci odgovarali, pretežno u fazi istrage.

DE IURE

44. Iz izvedenih dokaza proizilazi da je optuženi Stupar bio privremeno raspoređen na mjesto komandanta II Odreda specijalne policije Šekovići u februaru 1994. godine¹⁶, te da je polovinom mjeseca juna 1995. godine smijenjen sa te dužnosti, kada je komandu nad Odredom preuzeo Rade Čturić, zvani "Oficir". Rade Čturić je preuzeo komandu nad Odredom neposredno prije odlaska Odreda na teren na područje Srednjeg, te je imao komandu i 13. jula 1995. godine kada je, sa Odredom, došao na lokalitet Sandići – Kravica, a bio je komandant kada je sa Odredom došao pred Zemljoradničku zadrugu u Kravici, gdje je ranjen, odnosno povrijeđen.
45. Ovakav slijed događaja opisuju svjedoci koji su učestvovali u donošenju odluke o smjeni Stupara sa mjesta komandanta (Borovčanin, Sarić, Kovač), a potvrđuju ga i svjedoci koji su bili pripadnici II Odreda.
46. Prema ocjeni Apelacionog vijeća, iskazi svjedoka Mladenka Borovčanina, Ljubiše Borovčanina, Gorana Sarića i Tomislava Kovača, cijinjani u međusobnoj povezanosti, konzistentni su u pogledu činjenice da je došlo do smjene optuženog Stupara, te da je komandu preuzeo Čturić.
47. U svom iskazu svjedok Mladenko Borovčanin detaljno je opisao dešavanja koja su prethodila smjeni Stupara i preuzimanju komande od strane Rade Čturića. Ovaj svjedok je prenio svoja zapažanja Goranu Sariću u vezi

---

¹⁶ Vidi dokaz br. 96: MUP RS Sarajevo, Rješenje od 24.02.1994. godine, broj 09-6539 o imenovanju Miloša Stupara na poslove komandanta Odreda policije Šekovići, Specijalna brigade policije

situacije i postojeće podjele unutar Odreda. Svjedok Sarić, tadašnji komandant brigade specijalne policije RS, u svom iskazu također navodi da je postojao dogovor o preuzimanju komande od strane Čturića. Ovaj svjedok, međutim, ne zna tačno kada je do preuzimanja došlo, ali je siguran da je Čturić komandovao Odredom na sarajevskom ratištu.

48. Svjedok Tomislav Kovač, tadašnji zamjenik Ministra unutrašnjih poslova RS, je naveo da je u prvoj polovini 1995. godine Stupar bio komandant II Odreda, ali da je to bio postupak smjene, odnosno uvođenje mladog oficira na njegovo mjesto, te da je on tu smjenu odobrio¹⁷
49. I svjedok Ljubomir Borovčanin, tadašnji zamjenik komandanta specijalne brigade policije MUP RS, u svom iskazu navodi da je do smjene došlo, te opisuje kako je optuženi Stupar prepuštao komandu Čturiću.¹⁸
50. Apelaciono vijeće nalazi da su iskazi ovih svjedoka vjerodostojni i konzistentni, te se međusobno činjenično nadopunjuju u pogledu opisivanja postupka uvođenja Čturića na mjesto komandanta II Odreda, te smjene Stupara.
51. Činjenica da je optuženi Miloš Stupar rješenjem od 23.08.1995. godine raspoređen na poslove šefa zborničkog odjela Uprave za kontradiverzionu zaštitu počev od 21.08.1995. godine, ne može sama po sebi biti osnov za zaključak da je Stupar sve do tog datuma obavljao funkciju komandanta II Odreda. Ovo vijeće nalazi da je optuženi Stupar u periodu od momenta kada je Čturić preuzeo komandu (sredina juna 1995. godine) do 21.08.1995. godine bio pripadnik II Odreda specijalne policije Šekovići, bez posebnog zaduženja, odnosno neraspoređen, izuzev u periodu od 15. jula do 18. jula

---

¹⁷ Svjedok **Tomislav Kovač**, transkript, predmet X-KR-05/24 od 15.11.2007. godine, str. 68: na pitanje: „U bilo kom intervalu 1995-te godine, Stupar Miloš, prema Vašim saznanjima, nije bio komandant?

Svjedok Kovač: Ne, u prvoj polovini '95-te godine, prema mojim saznanjima je bio. Znači to je bilo vrijeme znači u tom prvom dijelu godine je bio komandant i to je bio proces smjene, mislim da budem precizan smjene, znači preuzimanja u., uvođenje ovog mladog oficira Čturića u, na to mjesto. (...) **Svjedok Kovač:** Pa najpribližnije vrijeme, mislim da je on negdje oko, znači krajem maja negde, krajem maja negdje u šestom mjesecu da je preuzeo, da je on preuzeo taj odred, ono koliko ja mogu da se sjetim.“

¹⁸ Svjedok **Ljubomir Borovčanin**, transkript, predmet X-KT-05/24 od 21.05.2007. godine, str. 39: „Ono što znam sigurno da je odredom komandovao Rado Čturić. To je faktičko stanje, znači, kako je bilo na terenu, ali mi je poznato da je Miloš Stupar bio u određenom problemu, u smislu njegovih odnosa sa komandom brigade, ili dijelom komande brigade, i da je na određen način bio u nemilosti, odnosno da je na, kažem 'ajde, na malo nekorektan način, odn., nekorektan je bio prema njemu i on se jednostavno znatno ranije od ovih događaja na određen i samoinicijativno povukao, počeo da prepušta poslove i očigledno je bilo da, da bi time odred zbog tih nerazjašnjenih odnosa mogao da, da uđe, da to utiče na njegovu borbenu gotovost, i pogotovo unutrašnje odnose, jer taj odred je imao specifičan i personalni sastav. Tako da, da, je on na određen način jednostavno bio ljut i tako čini mi se pomalo i ponižen u odnosu prema njemu. I jednostavno kao čovjek od određenih principa i čovjek koji je imao dostojanstvo znači nije želio da, da, ga neko koristi za neka potkusurivanja

1995. godine, kada je zamijenio Čuturića, kada je on bio spriječen da obavlja svoju dužnost zbog povreda zadobijenih upravo 13.07.1995.godine.

52. U pogledu materijalnih dokaza u kojima se optuženi spominje kao komandant, Apelaciono vijeće nalazi da isti nisu dostatni za zaključak da je optuženi bio *de iure* komandant zbog toga što određeni broj ovih dokumenata ne sadrži vlastoručni potpis Miloša Stupara¹⁹, dok drugi dokumenti sadrže potpise čija je autentičnost upitna. Dva izvještaja koja nose datum 05.07.1995. godine, i u potpisu kojih je Miloš Stupar, odnose se na period koji je prethodio tom datumu, i u kojem je optuženi zaista bio komandant Odreda. Nijedan od izvedenih materijalnih dokaza ne predstavlja naredbu, niti sadržajno ukazuje na postojanje službene ovlasti na strani optuženog, kojima bi se, isključujući svaku razumnu sumnju, utvrdilo da je optuženi *de iure* komandant Odreda.

53. S obzirom da se Rade Čuturić nalazio na terenu sa drugim pripadnicima Odreda, sasvim je logično i vjerovatno pretpostaviti da je optuženi potpisivao određene dokumente u svojstvu komandanta, a koji se po svom sadržaju ne mogu smatrati pravnorelevantnim dokumentima za utvrđivanje *de iure* statusa podređeni-nadređeni. Relevantnost i značaj ove materijalne dokumentacije mora se cijeliti u kontekstu svih izvedenih dokaza, prvenstveno iskaza svjedoka koji su imali nadležnost da odlučuju, i koji su i donijeli odluku o smjeni optuženog Stupara. Nesumnjivo proizilazi da je period od dolaska Čuturića u Odred, pa sve do odlaska na teren na Srednje, predstavljao prelazni period za jedinicu u kojem je Čuturić preuzimao komandu nad Odredom. Optuženi je smijenjen, ali ta smjena nije predstavljala sankcionisanje, odnosno kažnjavanje optuženog, te je on do novog rasporeda na dužnost i dalje bio obični pripadnik II Odreda, i primao platu koju je primao i prije smjene.²⁰ Iako optuženi nije imao stručnu spremu potrebnu za komandnog oficira, ipak je bio cijenjen od strane nadređenih, ali i onih koji su mu prethodno bili podređeni, te mu je upravo iz tog razloga Borovčanin naredio da zamjeni Čuturića i da prisustvuje sastanku 15. jula 1995. godine u Zvorniku, te da nakon toga odvede pripadnike II Odreda na Baljkovicu.

54. Prema ocjeni Apelacionog vijeća, iz izvedenih dokaza proizilazi veliki stepen vjerovatnoće da je optuženi bio usmeno razriješen dužnosti komandanta II Odreda. Ne može se zanemariti činjenica da se u ratnim vremenima mnoge naredbe sprovode usmeno. Stoga postojanje formalnog akta na osnovu kojeg se neko postavlja na dužnost, ne mora nužno i da preslikava stvarno stanje

---

¹⁹ Vidi dokaz 101: Drugi odred Specijalne policije Šekovići, Depeša br. 01/1-1-4/2-62 od 18.07.1995. godine; dokaz O-263: Drugi odred Specijalne policije Šekovići, Depeša br. 01/1-14/2-293 od 16.07.1995. godine.

²⁰ Svjedok **Goran Sarić**, transkript od 22.08.2007., predmet br X-KR-05/24, str. 14: „smjena Miloša Stupara je urađena prije u dogovoru sa i s Ministrom i s Milošom Stuparom i sa Čuturić Radom. Znači to nije bila klasična smjena zbog nediscipline, nerada ili nečega, neg' je bila dogovorna smjena da Mišo Stupar se, kažem, odmori i dobije drugo radno mjesto.“

stvari, pogotovo nakon proteka određenog vremena.²¹ Dokaz da je imenovanje izvršeno nije dovoljan za primjenu doktrine odgovornosti nadređenog na optuženog.²²

55. Slijedom navedenog, Apelaciono vijeće nalazi da je materijalne dokaze neophodno cijeniti u kontekstu svih izvedenih dokaza, a ne same po sebi, formalno. Iz navedenih razloga, radna knjižica i evidencija o kretanju u službi, same po sebi ne mogu biti apsolutni osnov za tvrdnju da je optuženi bio komandant II Odreda. Pogotovo u tom kontekstu, ne može se zanemariti činjenica da smjena optuženog ne predstavlja disciplinsku sankciju prema njemu, te proizilazi da je optuženi i dalje ostao u službi. Smjena optuženog sa funkcije komandanta mora se smatrati adekvatnim raspoređivanjem kadra, odnosno preraspodjelom, a ne disciplinskom mjerom. Stoga, činjenica da je optuženi primao isti iznos plate i nakon što je Rade Čuturić preuzeo komandu, ne može biti sama po sebi osnov za zaključak o njegovoj *de iure* ili *de facto* nadređenosti, niti o efektivnoj kontroli nad pripadnicima II Odreda.
56. Cijeneći sve navedeno, Apelaciono vijeće je zaključilo da izvedeni dokazi ne mogu biti štetni po optuženog, pošto ne dosežu standard koji je potreban da bi se određena činjenica smatrala dokazanom *isključujući svaku razumnu sumnju*. Primjenjujući princip *in dubio pro reo*, Vijeće je zaključilo da optuženi Miloš Stupar nije *de iure* bio komandant II Odreda Specijalne policije Šekovići u vrijeme neposredno prije i za period koji je obuhvaćen optužnicom (10. do 14. juli 1995. godine).

---

²¹ Ibid.: „; Ja i dalje tvrdim da je komandant odreda bio gospodin Čuturić Rado. Međutim, može se desiti da formalno – pravno nisu papiri svi završeni i Čuturić Rado je sigurno napisao pretpostavljam ovo, a potpisao za Miloša Stupara, jer Miloš Stupar u to vrijeme nije obavljao mislim dužnost komandanta odreda, ali formalno – pravno papiri i rješenje od Ministarstva unutrašnjih poslova još nije došlo da je Čuturić Rado dobio rješenje za komandanta odreda, ali je obavljao dužnost komandanta odreda. Još nije dobio rješenje, znači obavljao je dužnost komandanta odreda, a imao je rješenje zamjenika komandanta odreda.“

²² Vidi: G. Mettraux, *Pravo komandne odgovornosti: fusnota 18*: „Naročito vidi presudu po žalbi u predmetu Orić, stavovi 91-2, fusnote izostavljene ("91. U praksi je prihvaćeno da tužilac mora dokazati efektivnu kontrolu van razumne sumnje kako bi pokazao postojanje odnosa nadređeni-podređeni na osnovu člana 7(3) Statuta [Tribunala za bivšu Jugoslaviju]. Za tu svrhu, *de iure* ovlast nije sinonim efektivne kontrole. Mada posjedovanje *de iure* vlasti svakako može upućivati na stvarnu mogućnost sprečavanja ili kažnjavanja krivičnih djela podređenih, ono ne mora biti ni nužno ni dovoljno da se dokaže takva mogućnost. Kad bi *de iure* vlast uvijek rezultirala prezumpcijom o efektivnoj kontroli, tužilac bi bio oslobođen tereta dokazivanja efektivne kontrole van razumne sumnje. Žalbena vijeće se, stoga, ne može složiti sa pravnom prezumpcijom koju je iznio tužilac. 92. [...] tužilac još uvijek snosi teret dokazivanja van razumne sumnje da je optuženi imao efektivnu kontrolu nad podređenima. Posjedovanje *de iure* vlasti, samo po sebi, predstavlja samo dio dokaza o takvoj efektivnoj kontroli. Na Međunarodnom sudu ne postoji takva prezumpcija na štetu optuženog."); presudu po žalbi u predmetu *Hadžihasanović*, stavovi 20-1; presudu po žalbi u predmetu *Halilović*, stav 85 ("Ustvari, vlast *de iure* sama po sebi nužno ne doseže nivo efektivne kontrole."); presudu po žalbi u predmetu *Nahimana*, stavovi 625, 787 i naročito fusnotu 1837; presudu po žalbi u predmetu *Bagilishema*, stavovi 50 i 56. Vidi i presudu po žalbi u predmetu *Halilović*, stavovi 211 i 214, u vezi sa dokaznim odnosom između položaja *de facto* ovlaštenja i pitanja "efektivne kontrole".“

DE FACTO I EFEKTIVNA KONTROLA

57. Prema ocjeni Apelacionog vijeća, nije dokazano, isključujući svaku razumnju sumnju, da je optuženi Miloš Stupar bio *de facto* komandant II Odreda Specijalne policije Šekovići, niti da je imao efektivnu kontrolu nad Odredom već od polovine juna 1995. godine, pa tako i 12. i 13. jula 1995. godine. Izvedeni dokazi upućuju na zaključak da je Rade Čuturić, zvan "Oficir" *de facto* bio komandant II Odreda Specijalne policije u julu 1995. godine, izuzev u periodu od 15. do 18. jula, zbog povrede koju je zadobio u Zemljoradničkoj zadruzi u Kravici, upravo kada se inkriminirani događaj i desio.
58. Dokazi ne upućuju ni na zaključak da je optuženi imao efektivnu kontrolu nad pripadnicima II Odreda.
59. Naime, iz iskaza svjedoka: Sokić Snežana, Lukić Zora, Josipović Miodraga, Erkić Dražena, Vukajlović Milovana, Vlačić Momčila, Matić Gorana, Sekula Nedeljka, Zoljić Danila, Milaković Nikole, Vuković Đorđa, Mekić Duška, Nikolić Jovana, Stjepanović Slobodana i Trifunović Mirka proizilazi da je komandu nad II Odredom preuzeo Rade Čuturić zvan "Oficir" prije odlaska na teren na području Srednjeg. Neki od saslušanih svjedoka opisuju postrojavanje jedinice pred hotelom, neposredno pred odlazak na Srednje. Svjedok Erkić Dražen detaljno opisuje postrojavanje jedinice i obraćanje optuženog Stupara pripadnicima II Odreda, kojom prilikom im je i saopštio da "Oficir" preuzima komandu od njega. Ovu činjenicu u svom iskazu potvrđuju i svjedoci Aleksić Marko, Nedeljko Sekula, Zoran Tomić i Zoro Lukić.²³
60. Iako se ne mogu detaljno i precizno odrediti po pitanju kada je Rade Čuturić preuzeo komandu, svi ovi svjedoci potvrđuju da je Čuturić komandovao

---

²³ Svjedok **Erkić Dražen**, transkript od 05.12.2007., predmet broj X-KR-05/24, str. 38: „Izašli su iz hotela zajedno. Mi smo s., već neko, rečeno je da se postrojimo, pokojni Oficir je izašo, to jest Rado Čuturić, izašo, mi smo bili oko hotela i u hotelu i reko da idemo na postrojavanje. I izašli smo na postrojavanje, tada je iz hotela izašo Miloš Stupar, koji je tada bio u civilu i Rado Čuturić, pokojni Oficir, kako smo ga mi zvali, izašo je odjeven u standardnu uniformu koju smo maloprije vidili na slikama, izašo, njih dvojica su došli pred stroj. Tada, tada nam se obratio Miloš Stupar i reko nam to da od, kako je on tada reko, mo., možda malo da ga citiram: „Od danas vam ja više nisam komandant. Od danas vam je komandant Rado Čuturić. Slušajte njega, ko što ste slušali mene. Ja sam vam uvijek na raspolaganju. Biću tu, bilo kome šta da zatreba. Ako sam kod nekoga nešta progriješio, izvinite. Mislim da nije bilo zlonamjerno“, i tako nekih još s., možda nekih sitnica. Nakon toga je krenuo on lično, pozdravio sa svakom, svakim od nas pojedinačno, znači pružio ruku, pozdravio se, digo ruku i izašo na kapiju i otišao je u pravcu centra Šekovića.“;

Svjedok **Zoro Lukić**, transkript od 17.10.2007., predmet broj X-KR-05/24, str. 22: „Ne zna se ta, znači ne znam tačno datum, znam da je bilo postrojavanje u ju, jun, polovinom juna, znači da nam je Mišo Stupar rekao od danas vam ja nisam više komandant, dužnost predao Čuturić Radi zvanom Oficir. To je bilo tada znači, od tada on nije više bio komandant.“

Odredom na području Srednjeg, odnosno da je preuzeo komandu pred odlazak na teren i da je sve vrijeme bio sa Odredom na terenu.²⁴

61. Svjedok Danilo Zoljić je izjavio da mu se i sam optuženi žalio da nema više kontrolu nad Odredom i da je Rade Čturić u stvari komandovao Odredom u periodu maj-juni '95. Shodno tome, optuženi Miloš Stupar u tom periodu nije nigdje išao na teren sa Odredom, već je Odredom komandovao Čturić.²⁵
62. Iskazima navedenih svjedoka sud je u potpunosti poklonio vjeru, budući da su isti konzistentni i međusobno saglasni, na način da cjenjeni u međusobnoj povezanosti predstavljaju cjelinu. U svojim iskazima, ovi svjedoci jasno prikazuju postupak smjene komandanta, koji nije imao potrebnu stručnu spremu (optuženog Stupara) i dolazak školovanog vojnog lica umjesto njega, koje s vremenom preuzima komandu nad Odredom, a jasno je da su govorili o Radi Čturiću. Apelaciono vijeće nalazi dokazanim da je do preuzimanja komande od strane Čturića došlo prije odlaska na teren na području Srednjeg, odnosno sredinom juna.
63. Također, ovo vijeće nalazi dokazanim i da Miloš Stupar, u navedeno vrijeme, nije uopšte bio sa Odredom sve do 14.07.1995. godine, kada je optuženi uključen u organizaciju sahrane Krste Dragičevića, pripadnika Odreda koji je poginuo 13.jula 1995. u skladištu Zemljoradničke zadruge Kravica, a na izričit zahtjev Ljubomira Borovčanina. Optuženi Stupar je nakon sastanka održanog u Zvorniku dana 15.07.1995. godine preuzeo komandu nad II Odredom i tada je dobio prvi vojni zadatak (odlazak na Baljkovicu).
64. Istina, iz izvedenih dokaza proizilazi da je optuženi Stupar zajedno sa svjedokom Vlačić Momčilom posjetio pripadnike II Odreda dok su boravili na području Srednjeg, čak su im odnijeli i poklone, jer je bilo pred Vidovdan, a bližio se i Dan Vojske, a oba dana su se u vojsci obilježavala kao praznici. Ovakav slijed događaja je potvrđen i od strane svjedoka koji su bili pripadnici II Odreda. Međutim, vijeće nalazi da optuženi nije ni na koji način učestvovao

---

²⁴ Vidi: Svjedok **Goran Sarić** (komandant specijalne policije), str. 33: „ (...) ali Čturić Rado je bio komandant odreda sa mnom u izvođenju borbenih dejstava u zoni Sarajeva.“; „U, sredinom juna '95-te smo mi krenuli u, u Sarajevo. Znači, to je petnesti, šesnesti, sedamnesti jun, kad smo mi došli, kad je počela sarajevska ofanziva“.

²⁵ Svjedok **Danilo Zoljić**, transkript od 15.09.2006. godine, predmet broj X-KR-05/24, str. 17: „Odnos, prvi razlog, što u maju mjesecu, znači sam razgovarao sa Mišom Stuparom gdje mi je čovjek decidno rekao, žalio se da nema više kontrole nad odredom, da ne može više da komanduje, da ne želi više da komanduje, da je zvao ministra i razgovarao sa njim, da ga razriješi dužnosti. To je jedna stvar. Druga stvar, odlazak drugog odreda na teren, od maja mjeseca, juna mjeseca, čitav taj period, odred je vodio Rado Čturić. To znam iz razloga zato što sam u ofanzivi Armije Bosne i Hercegovine na liniju Srednje – Semizovac – Nabožić, taj dio dolazio sam na taj prostor i Rado Čturić je tad komandovao odredom isto. Razumijete, znači u ta dva mjeseca gdje sam god ako je bilo susreta jedinice, posebne jedinice, jedne čete da je bila negdje na terenu gdje su bili i odredi specijale Miloša Stupara u tom vremenskom periodu ja nikad nisam vidio na terenima.“

u aktivnostima Odreda tokom boravka na području Srednjeg. Iz iskaza svjedoka Živojina Miloševića proizilazi da je prilikom boravka na terenu na Srednjem tražio odobrenje za odlazak na proslavu, i da su Čturić i optuženi Stupar bili zajedno u tom trenutku, svjedok ne zna datum, ali nije isključeno da se to dogodilo u vrijeme te posjete, koja je i bila, kako je navedeno, pred praznik Vidovdan, ali je odobrenje za odsustvo dobio od Čturića.²⁶

65. Mnogi svjedoci, između ostalih: Ljubiša Bečarević, Nikola Milaković, Milenko Pepić, Duško Mekić, Predrag Celić, Slobodan Stjepanović, Nedeljko Sekula i Marko Aleksić, izjavili su i u toku istrage da je optuženi bio komandant Odreda do raspoređivanja u Srednje. Njihovi iskazi sadrže odstupanja u pogledu određivanja tačnog vremena kada se zamjena komandanata desila, te ukazuju na vremenski period od nekoliko mjeseci. Oni su, međutim, saglasni da je do zamjene došlo prije odlaska na teren u Srednje. Prema ocjeni ovog Vijeća, odstupanja u iskazima ovih svjedoka su neznatnog karaktera, te su rezultat prvenstveno protoka vremena, ali i činjenice da nisu svi svjedoci istovremeno saznali o smjeni komandanta, kao i postojanju različitosti u individualnim percepcijama vremena. Također, smjena optuženog Stupara je realizovana kroz jedan kontinuirani proces u kojem je Čturić postepeno preuzimao komandu, te vijeće može zaključiti jedino da odlazak u Srednje predstavlja prekretnicu u tom procesu, od kojeg momenta se ne može tvrditi da je optuženi imao *de iure* niti *de facto* ovlasti. Rade Čturić je *de facto* bio komandant II Odreda i nakon povratka sa područja Srednjeg u Bratunac.
66. Svi dokazi izvedeni tokom pretresa upravo ukazuju da je Rade Čturić krenuo sa sarajevskog ratišta sa pripadnicima II Odreda 11. jula 1995. godine po naredbi MUP-a, te da su stigli u Bratunac u ranim jutarnjim satima 12. jula 1995. godine. Prvi zadatak Odreda je bio da izvrši “pretres terena” u selu Budak i da sprovedu sva lica koja pronađu u Potočarima.
67. O događajima koji su se desili u periodu između 12. i 14. jula su govorili: svjedok S4 u svom iskazu i izjavama datim u istrazi, i mnogi drugi svjedoci kao što su Marko Aleksić, Slobodan Stjepanović, Milenko Pepić, Ljubiša Bečarević, Zoro Lukić, Zoran Tomić i drugi. Marko Aleksić, svjedok Tužilaštva, je izjavio da im je Čturić dao zadatak da uspostave liniju od Gornjih Potočara kako bi spriječili prolazak naoružane kolone Bošnjaka koji su se kretali kroz šumu. Svjedok Milenko Pepić je izjavio da su bili raspoređeni na cesti, dok je svjedok S4 u svom iskazu rekao da su imali zadatak da zarobe Bošnjake koji će morati tamo doći, pošto su znali da dolaze iz pravca Srebrenice, te da ih sprovedu do livade.

---

²⁶ Svjedok **Živojin Milošević**, transkript od 24.08.2006. godine, predmet broj X-KR-05/24, str. 86

68. Čturić je izvršio raspoređivanje pripadnika II Odreda na putnoj komunikaciji Bratunac – Konjević Polje (na dijelu: Kravica – Sandići). Nadalje, Čturić je bio prisutan u Zemljoradničkoj zadrugi Kravica, te je aktivno učestvovao u incidentu koji opisuju svjedoci, kada je jedan od zarobljenih Bošnjaka oteo pušku stražaru i ubio Dragičević Krstu, a potom je Čturić oteo od njega, kojom prilikom je i zadobio povrede ruku u vidu opekotina. Upravo ovaj incident je prethodio ubijanju više od 1000 Bošnjaka u skladištu Zemljoradničke zadruge Kravica.
69. Optuženi Miloš Stupar je viđen na relaciji Bratunac – Konjević Polje 13. jula 1995. godine. Međutim nijedan od svjedoka ne ukazuje da je optuženi učestvovao u aktivnostima II Odreda na dan u periodu od 12. jula do 15. jula '95, ili da je izdavao naredbe pripadnicima II Odreda ili da je bio u izravnom kontaktu sa Čturićem. Iz iskaza svjedoka proizilazi da je optuženi u to vrijeme bio u civilnoj odjeći, što prema ocjeni ovog Vijeća, suprotno izjavama nekih svjedoka da je to privilegija oficira, dodatno potkrijepljuje zaključak da optuženi nije bio komandant u kritično vrijeme, odnosno da nije bio vojno angažovan na nekom konkretnom zadatku u okviru vojnih dejstava, imajući u vidu nesporne činjenice da su sva vojno angažovana lica bila uniformisana, kao i visoki oficiri viđeni na livadi u Sandićima (Mladić i Borovčanin).
70. Iz iskaza svjedoka S4 također proizilazi da je sa pripadnicima II Odreda bio "Oficir", te da optuženi Stupar nije bio sa njima, već je viđen samo u prolazu, u autu. Apelaciono vijeće ne nalazi dokazanim da je optuženi Stupar prisustvovao dolasku generala Mladića i njegovom obraćanju zarobljenim licima na livadi u Sandićima.
71. Također iz iskaza svjedoka S4 proizilazi da su naredbu da se vojno sposobni pobiju, a civili sprovedu dobili od Čturić Rade. Rade Čturić je među prvima išao na čelu kolone prilikom sprovođenja Bošnjaka sa livade u Sandićima do skladišta u Kravici. Ovom svjedoku je sud u cijelosti poklonio vjeru. Naime, svjedok detaljno i hronološki opisuje događaj, počev od polaska Odreda na područje Srednjeg do ubijanja Bošnjaka u skladištu u Kravici. Svjedok imenuje počinioce, ali svjedoči i o učešću nadređenih, Ljubomira Borovčanina i Rade Čturića, u izvršenju zločina. Iskaz ovog svjedoka bio je tako uvjerljiv da ovo Vijeće nalazi da ne postoji nijedan razlog koji bi doveo u pitanje vjerodostojnost iskaza ovog svjedoka. Imajući u vidu da je ovaj svjedok optužbe svojim iskazom inkriminirao velik broj pripadnika II Odreda, te da je i sam krivično odgovarao, ne postoje činjenice, niti okolnosti koje bi eventualno ukazivale na svjedočenje usmjereno izbjegavanju krivične odgovornosti optuženog Stupara.
72. Samo prisustvo optuženog u okolini područja gdje se inkriminirani događaj desio, samo po sebi ne može biti osnov za zaključak da je on bio postavljen na dužnost komandanta Odreda. Njegovo prisustvo na tom području u civilnoj

odjeći, neophodno je sagledati u širem kontekstu cjelokupnih dešavanja, ali i njegovog ličnog statusa u to vrijeme: razriješen funkcije komandanta, ali je i dalje bio pripadnik II Odreda. Kod takvog stanja stvari, optuženi je mogao biti prisutan kao vojni obveznik, ali ni u kom slučaju to nije osnov za zaključak o njegovoj komandnoj odgovornosti.

73. Nakon što je Čuturić povrijeđen u skladištu u Kravici, Ljubomir Borovčanin je zatražio od optuženog Miloša Stupara (prilikom susreta u Domu zdravlja u Bratuncu), da se angažuje u vezi transporta tijela Krste Dragičevića i organizovanja njegove sahrane, kao i kontakata sa njegovom porodicom, pošto je lično poznao poginulog Krstu i njegovu porodicu.²⁷ Aktivnosti koje je optuženi Stupar obavljao neposredno nakon događaja u skladištu u Kravici, ne predstavljaju radnje koje bi se na bilo koji način mogle podvesti pod vršenje ovlasti komandanta.
74. Naknadno, Stupar je pozvan od strane Ljubomira Borovčanina da prisustvuje sastanku 15. jula 1995. godine u Zvorniku. Prisustvo optuženog navedenom sastanku potvrdili su u svojim iskazima i svjedoci Zoljić, Vasić, Borovčanin i Obrenović. U periodu od 15. do 18. jula, optuženi je odveo pripadnike II Odreda na područje Baljkovice, zbog toga što je Čuturić zadobio opisane povrede ruku upravo prilikom događaja u skladištu i neposredno prije početka likvidacije zatočenih Bošnjaka. Međutim, on je ovu dužnost obavljao kratko, do oporavka Čuturića.
75. Svjedok Nikola Milaković išao je u pratnji optuženog Stupara u Zvornik na dan kada je optuženi prisustvovao sastanku sa Ljubomirom Borovčaninom, Dragomirom Vasićem, Danilom Zoljićem i Draganom Obrenovićem. Iako je svjedok Milaković inače bio vozač u II Odredu specijalne policije Šekovići, iz njegovog iskaza proizilazi da on nije išao u Zvornik službeno, kao njegov lični vozač, već da je sreo optuženog Stupara od kojeg je zatražio da mu pomogne u vezi ličnog problema koji se ticao njegovog brata, kojom prilikom mu je optuženi Stupar rekao da također i on treba da ode do Zvornika.

---

²⁷ **Svjedok Borovčanin**, transkript od 21.05.2008. godine, predmet broj X-KR-05/24, ; „u Domu zdravlja u Bratuncu sam pokušao od Stupara, Miloša Stupara da dobijem informacije, međutim, s obzirom da se je Čuturiću ukazivana prva pomoć, on mi je rekao, počeo je nešto da mi priča, ali mi je rekao konkretne i pune informacije, može ti dati Čuturić i on upravo izašao ispričao mi priču koju, kako sam ja djelimično Vama prenio. (...) Čuturić koji je bio povrijeđen i, i da kažem, znači, njegova sposobnost nekakva radna jeste bila umanjena, ali nisam tražio od Stupara bilo šta izuzev što je se pojavila činjenica da je poginuo pripadnik odreda iz voda Skelani i da je konstatovana smrt, da se pojavio problem da, da, njegovog transporta u Skelane, organizacije sahrane i ono što je bilo uobičajeno u takvim situacijama, a ja sam imao problem znači da izdvojim nekoga iz te komandne strukture koja je bila na terenu, jer sam ionako bio u vrlo teškoj situaciji što se tiče borbene gotovosti ili upotrebljivosti jedinice i čini mi se da, da sam zatražio od njega da, da se angažuje u tu proceduru transporta, odnosno sahrane, ili kontakata sa porodicom, jer to su bili takvi trenuci gdje je uvijek neko trebao da ode da to saopšti na neki primjeren način i, a na žalost između ostalih, Stupar je imao u tome određeno iskustvo, jer veći broj pripadnika jedinice u kojoj se on nalazio je ranije izgubio život ili su teže ranjeni.“

Apelaciono vijeće zaključuje da svjedok Milaković optuženog Stupara nije vozio u Zvornik u svojstvu komandanta, već je komandu nad Odredom optuženi preuzeo na sastanku, kada je dobio konkretna zaduženja u pogledu odlaska na teren na Baljkovicu. Iz iskaza ovog svjedoka proizilazi i da je o preuzimanju komande od strane optuženog Stupara saznao nakon sastanka.

76. Ovaj svjedok detaljno opisuje dolazak u zgradu u kojoj je bio Centar javne bezbjednosti u Zvorniku, gdje je optuženi Stupar i prisustvovao navedenom sastanku. U ovom dijelu iskaz svjedoka Milakovića je u cijelosti podudaran i sa iskazima svjedoka Ljubomira Borovčanina i Danila Zoljića, koji upravo potvrđuju prisustvo optuženog Stupara na sastanku 15. jula 1995. godine u Zvorniku.

77. Nadalje, svjedok Milaković pojašnjava da se dio II Odreda specijalne policije Šekovići okupio tog dana oko 5-6 sati²⁸ poslijepodne, nakon čega su otišli na teren na područje Baljkovice. Ovaj svjedok je vozio optuženog Stupara na teren, te detaljno opisuje i incident koji mu se tom prilikom desio sa vozilom. On u svom iskazu navodi i da je zajedno za optuženim Stuparom tom prilikom bio u okruženju 24 sata. Svjedok izričito ističe da je optuženi Miloš Stupar komandovao jedinicom dok su bili na Baljkovici²⁹, te da Radu Čturića nije vidio sve do povratka u Šekoviće. Odlazak dijela II Odreda specijalne policije Šekovići zajedno sa optuženim Stuparom 15. jula 1995. godine na Baljkovicu potvrđuju u svojim iskazima i svjedoci Ljubomir Borovčanin i Danilo Zoljić.³⁰

78. Cijeneći iskaze ovih svjedoka u međusobnoj povezanosti, Apelaciono vijeće zaključuje da je komandu nad II Odredom specijalne policije Šekovići optuženi Stupar privremeno preuzeo nakon sastanka održanog u Zvorniku, odnosno 15. jula 1995. godine, koju dužnost je obavljao za vrijeme boravka pripadnika II Odreda na terenu Baljkovice, do 18. jula 1995. godine.

79. Stoga, optuženi ne može biti krivično odgovoran za nekažnjavanje podređenih za krivična djela koja su učinjena prije njegovog privremenog preuzimanja

---

²⁸ **Svjedok Milaković**, transkript od 28.04.2006. godine, predmet broj X-KR-05/24: „Toga dana, pred mrak negde, bilo je znači možda pet- šest sati, došla je, došla je, ta naša jedinica došla je sva tu u Zvornik. Sva koliko ih je bilo ja sad ne znam, kad Vam kažem sva, bilo ih je znači malo više, došli su tu i tu smo se našli na tome parking u tu smo posle bili svi. Ja sam bio s njima.“

²⁹ **Ibid, Svjedok Milaković**: „U Baljkovici je imao kontrolu Mišo Stupar. Miloš Stupar.“

³⁰ **Svjedok Zoljić**, transkript od 15.09.2006. godine, predmet broj X-KR-05/24: „Uvode se linije na području Baljkovice, koliko je meni poznato, drugi odred i prva četa su 15. naveče uvedeni na Parlog dovedeni, na liniju Baljkovicu.“; **Svjedok Borovčanin**, transkript od 21.05.2008. godine, predmet broj X-KR-05/24, str. 88: „Od, znači 15-tog do 18-tog jula, Miloš Stupar je komandovao tom jedinicom, ali samo znači u tom periodu, komandovao je dijelom Drugog odreda i to ne samoinicijativno i ne samostalno i ne u prolazu, nego znači zvanično, ali, i to Vam moram reći, neko ne mora biti komandant odreda formalno, da bi komandovao odredom. Moglo se desiti' da zbog toga što je ranjen komandant ili poginuo, da inspektor iz uprave policije preuzme da komanduje odredom da, da, dobije takvu naredbu od ministra.“

komande, odnosno dok su bili pod komandom Rade Čturića, i neovisno od toga da li je optuženi Stupar, do preuzimanja komande, saznao za zločin i izvršioce. Iz izvedenih dokaza nesporno proizilazi da je preuzimanje komande od strane optuženog Stupara bilo privremenog karaktera i da se u svom obimu odnosilo na konkretan i specifičan zadatak koji mu je dodijeljen na sastanku u Zvorniku: odlazak na teren sa pripadnicima II Odreda na Baljkovicu.

80. Efektivna kontrola se mora utvrditi za vrijeme kada se navodi da su zločini počinjeni.

81. „*Da bi se neki komandant smatrao odgovornim za djela pripadnika snaga koje su privremeno pod njegovom komandom mora se pokazati da su, u vrijeme kada su djela za koja se tereti u optužnici počinjena, pripadnici tih snaga bili pod efektivnom kontrolom tog komandanta*“.³¹

82. Žalbeno vijeće MKSJ je u predmetu *Hadžihasanović* izrazilo stav da je po međunarodnom običajnom pravu, efektivna kontrola morala postojati *u vrijeme kad su zločini navodno izvršeni*.³² Stoga, nije dovoljno ustanoviti da je u nekom trenutku, prije ili nakon izvršenja osnovnog djela optuženi bio u mogućnosti da ostvaruje efektivnu kontrolu nad izvršiocima.³³ Mora postojati savršeno vremensko poklapanje između vremena kad su navodni izvršioци izvršili zločine koji predstavljaju osnov optužbe i vremena kad je između optuženog i izvršilaca postojao odnos nadređeni-podređeni. Prema tome, "iako se dužnost sprečavanja i dužnost kažnjavanja mogu razdvojiti, i jedna i druga poklapaju se sa mandatom komandanta".³⁴ Zločini izvršeni prije nego što je zapovjednik stupio na dužnost ili nakon što je otišao s tog mjesta ne mogu mu se stavljati na teret po tom osnovu.³⁵

³¹ Vidi . Mettraux, *Pravo komandne odgovornosti*, str.179-180, i fusnota 215

³² *Ibid*, str. 190, Odluka žalbenog vijeća po članu 7(3) u predmetu *Hadžihasanović*, stav 37 (ff). Ovakav stav kasnije se ponavlja u raznim odlukama i presudama Tribunala za bivšu Jugoslaviju i Tribunala za Ruandu. Vidi i presudu sudskog vijeća u predmetu *Kunarac*, stavovi 399, 626-8; presudu po žalbi u predmetu *Aleksovski*, stav 76: "To svakako podrazumijeva da nadređena osoba mora imati takvu moć prije nego što propusti da je upotrijebi"; presuda sudskog vijeća u predmetu *Naletilić*, stav 160; presuda sudskog vijeća u predmetu *Hadžihasanović*, stav 1485.

³³ Prije izvođenja takvog zaključka, a koji bi se mogao izvesti iz dokaza, sud će morati u obzir uzeti sve okolnosti relevantne u to vrijeme, koje su mogle ugroziti ili oslabiti takav odnos u to vrijeme, ili kao rezultat izvršenih zločina.

³⁴ Odluka žalbenog vijeća po članu 7(3) u predmetu *Hadžihasanović*, stav 55.

³⁵ *Ibid*, stavovi 37(ff) i 45: "ne može se naći primjer iz [državne] prakse [koja bi bila relevantna za međunarodno običajno pravo], niti postoji bilo kakav dokaz u vezi sa *opinio iuris* koji bi potkrepljivao tvrdnju da komandant može biti smatran odgovornim za krivična djela koja njegov podređeni počinio prije nego što je taj komandant preuzeo komandu nad tim podređenim", te stav 51: "Razmotrivši gore navedene izvore, Žalbeno vijeće zaključuje da se optuženi ne može teretiti po članu 7(3) Statuta za zločine koje je počinio njegov podređeni prije nego što je taj optuženi preuzeo komandu nad tim podređenim". Isto obrazloženje je primijenilo i sudsko vijeće u predmetu *Kvočka* (presuda sudskog vijeća u predmetu *Kvočka*, stav 349 i tu navedene reference), a žalbeno vijeće ga usvojilo (naročito vidi presudu po žalbi u predmetu *Kvočka*, stavovi 251-2). Vidi i presudu sudskog vijeća u predmetu *Hadžihasanović*, stav 1485. Po toj jurisprudenciji, činjenica da su vojnici nekom zapovjedniku mogli biti podređeni samo određeno vrijeme ne isključuje mogućnost da bi se on mogao smatrati odgovornim za njihova djela, ako su *u vrijeme kad su izvršeni zločini koji se optužnicom*

83. Teret dokazivanja bitnih obilježja navodno počinjenog krivičnog djela, te elemenata krivične odgovornosti optuženog je na strani optužbe. U ovom slučaju, optužba je morala dokazati obilježja komandne odgovornosti. Dokazi koje je tužilaštvo ponudilo u cilju dokazivanja krivnje optuženog na osnovu doktrine komandne odgovornosti, kao i svi drugi izvedeni dokazi nisu, isključujući svaku razumnu sumnju, mogli ovo Vijeće dovesti do zaključka da je optuženi Stupar počinio krivično djelo koje mu se izmijenjenom optužnicom stavlja na teret. Kod takvog stanja stvari, sud je bio dužan da donese presudu kojom se optuženi oslobađa od optužbe.
84. Imajući u vidu da Apelaciono vijeće nije našlo dokazanim da je optuženi Stupar imao status nadređenog, odnosno da je bio *de iure i/ili de facto* komandant II Odreda Specijalne policije Šekovići, bezpredmetno je analizirati dokaze u pogledu utvrđivanja ostalih elemenata komandne odgovornosti, a koji se odnose na znanje/saznanje nadređenog da su njemu podređeni počinili krivično djelo, kao i da li je nadređeni preduzeo nužne i razumne mjere u cilju kažnjavanja podređenih koji su počinili krivičnog djela.

Troškovi krivičnog postupka

85. U skladu sa odredbom člana 189. ZKP BiH, budući da je donesena presuda kojom se optuženi oslobađa od optužbe, troškovi krivičnog postupka iz člana 185. stav 2. tačke a) do f) ZKP, kao i nužni izdaci optuženog i nužni izdaci i nagrada branioca, padaju na teret budžetskih sredstava.

Zapisničar:
Sanida Vahida Ramić

PREDSJEDNICA VIJEĆA
SUDIJA
Azra Miletić

POUKA O PRAVNOM LIJEKU: Protiv ove presude žalba nije dozvoljena.

---

stavlja ju na teret, te osobe bile pod njegovom efektivnom kontrolom. Vidi, npr., presudu sudskog vijeća u predmetu *Kunarac*, stavovi 399 i 626-8. Čim su te jedinice vraćene u svoj uobičajeni lanac komandovanja, dužnost činjenja *privremenog* zapovjednika nestaje, odnosno, njegovo kontinuirano nečinjenje (ako ga ima) ne može se uzeti u obzir pri određivanju da li je taj zapovjednik izvršio svoju dužnost ili nije, te da li je time odgovoran kao zapovjednik. Vidi i presudu po žalbi u predmetu *Čelebići*, stav 198. Vremenski period u kojem je zapovjednik bio zadužen za te vojnike će očigledno biti relevantan za određivanje mjera koje bi se mogle smatrati "nužnim i razumnim" da ih on poduzme. Dužina perioda u kojem su ti vojnici bili pod njegovom komandom – prije nego što su izvršili zločine – također će biti dokazno relevantna za određivanje obima u kojem bi zapovjednik bio u mogućnosti da nametne svoju efektivnu kontrolu nad tim vojnicima u datom periodu. Vidi i sljedeće, pred Specijalnim sudom za Sijera Leone: presuda sudskog vijeća u predmetu *Fofana*, stav 240; presuda sudskog vijeća u predmetu *Brima*, stav 1673 (o zločinima izvršenim prije nego što je optuženi preuzeo komandu nad izvršiocima) i stav 1725 (o sporadičnom, za razliku od konstantnog ostvarivanja efektivne kontrole).